

Byšť | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Byšť Hrachoviště 534 01
Okres	Pardubice
Katalogové číslo	P 64
Katastrální území	Hrachoviště u Byště
GPS	50° 7' 19.2" 15° 53' 3.2"
Mapová značka	Německý / Zaniklý objekt, památník
Poloha vůči obci	200 m J od návsi
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Zaniklý
Rok stavby	1790
Rok zániku	1913 - vyvrácen větrem

Stručný popis

Pokorný:

Vznik dřevěného větrného mlýna v Hrachovištích souvisí patrně už se založením tohoto sídla. Základ osídlení vytvořilo tu 20 rodin z Levína ve vládním okrese Vratislavském; ty opustily Slezsko, odtržené od koruny České, a za Josefa II. se usadily na panství Pardubickém. Ves Hrachoviště (dříve „Hrachovišťata“) vznikla na půdě před tím neosídlené, kde pozemky bylo nutno upravovat v role (770). Roku 1790 byl postaven dřevěný větrný mlýn jižně od vsi, necelých 200 m na jih od středu návsi. Postavil jej na pozemkové parcele č. 68 František Brauner. Mlýn patřil k stavení čp. 22 (771) roku 1840 je tu na pozemkové parcele vyznačeno malé dřevěné stavení, označené č. stavební parcely 25 a v malé vzdálenosti od něho větší stavení, označené stavebním parcelním číslem 24 (772). Vlastníkem mlýna byl tehdy domkář Johann Felzmann z čp. 22 (773) a pozemek je označen jako rustikální (774). Zachoval se nám i podrobný výkaz roční výroby větrného mlýna, který semlel 120 měřic žita, 40 měřic pšenice, 60 měřic ječmene a 60 měřic směsky. Mlýn pracoval o jednom složení a s jedním pracujícím (775). V mlýně se mlelo obilí na chléb, na šrot a byl tu i krupník. Za posledního majitele Č. Prausy byla tu zařízena cirkulárka na dříví (776). Roku 1913 byl mlýn za vichřice vyřazen z provozu a v lednu 1914 byl zbořen. V místě, kde stával (zahrada čp. 22), byly patrný prohloubeniny po základech hlavního kříže. Hospodářství čp. 22, náležející K. Schánělovi, je nazýváno Ve mlýně. Krupník z větráku je ve mlýně u Hlaných v Byšti (772). Nadmořská výška (777) lokality je cca 245 m (778). Pozemkovou parcelu č. 68 obhospodařuje v současné době JZD(779).

(770) Pardubicko-Holicko-Přeloučsko, dějinný a místopisný obraz, III, Pardubice 1909, 141-142; zde je i fotografie mlýna a odkaz na F. Rosůlka, Pověsti o císaři Josefu II a založení Hrachovišťat v čas. Kuněťce, ročník2.

(771)GÚ-ČSAV, VM-Č, sdělení MNV v Hrachovištích z 29.2. 1956 (kronikář B. Pecháček) na základě zpráv místní kroniky (čerpáno zčásti z literatury) a na základě ústních zpráv Václava Prauze, rolníka na odpočinku v Hrachovišti čp. 22.

(772) GÚ-ÚAGK, SK, katastrální mapa i.č. 2331, Streitdorf, 1842 (stav roku 1840), list III.

(773) SÚA, SK, Chrudimsko, 452, Streitdorf. V katastrální mapě z roku 1879 je větrný mlýn vyznačen znakem, s nímž jsme se jinde nesetkali; viz SÚA, IS, Chrudimsko 452, Hrachoviště, 1842.

(774) Pozdější rukou uvádějí se jako vlastníci Kristine Felzmann a Franz Felzmann (SÚA, SK, duplikát, 36,63, Streitdorf, 1840).

(775) Cit. duplikát SK, Catastral-Schätzungs-Elaborat.

(776) K. Vlach, Poslední větrník našeho kraje, Krajem Pernštýnův, Pardubice, ročník 5/1925 75; je tu otištěn i snímek mlýna.

(777) A. Šorm, Větrný mlýn v Hrachovišťatech u Holic a Librantický, ČL, ročník 26/1926, 253, kde odkazuje na první ročníky Českého světa; tam i snímky. Na fotografii v časopise „Deutschmähr.-schles.“ Heimat, ročník 1938, 9, upozornil nás V. Burian (GÚ-ČSAV, VM-Č, sdělení z 23.9. 1955, zn. 1224-55/Pn).

(778) Státní mapa 1:5000 – odvozená, list Hradec Králové 5-6, 1953.

(779) GÚ-ČSAV, VM-Č, sdělení MNV v Byšti (A. Petřík) ze dne 5.8. 1970.

Historie

Historie obecně

Šilinger VI, Zpráva klubu přátel pardubicka, 6/2005:
Mlín měl i smutno příhodu. V roce 1866 v něm přišel o život mlynář Kocián tak, že se mu zamotala šňůra od kožichu do stroje a po velmi těžkém úrazu zemřel.

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Brauner František 1790 - asi 1840
- Felzmann Johann 1840 -
- Praus Č. - 1914

Architektura

Stav nemovitosti

Neexistuje

Typ

Německý

Dominantní stavební konstrukce

Dřevěná

Historické prvky

Parametry

Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

Parametry

Literatura a prameny

Zajímavosti

Ostatní

Fotogalerie

Historické mapy

Historické fotografie a pohlednice

Dřevěný větrný mlýn v Hachovitzu.

Obrazy

